

Espoo

1.11.2016

GTK/1060/00.17/2016

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto

Viite: Lausuntopyyntö 25.10.2016

Asia: Hallituksen esitys YVA-lain uudistamiseksi sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

LAUSUNTO YVA-LAIN UUDISTAMISEEN LIITTYVISTÄ NÄKÖKOHDISTA

Geologian tutkimuskeskus (GTK) kiittää mahdollisuudesta kommentoida YVA-lain uudistamista. Koska YVA-laki merkittävässä määrin koskee luonnonvarojen ottoon ja käsittelyyn liittyviä toimintoja ml. kaivostoiminta, haluamme tuoda esiin muutamia asiaan liittyviä näkökohtia.

Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen

Lain soveltamisalasta ja arviointimenettelyssä säädetään lain 3 §:ssä. Tähän liittyvä hankeluettelo, joka uudessa Hallituksen esityksessä sisältyy lain liitteeseen 1, on käytännön tulkinnan kannalta moniselitteinen ja aiheuttaa usein haasteita YVA-prosesseissa. Kyseinen hankeluettelon kohta (2 a) kuuluu:

”metallimalmien tai muiden kaivoskivennäisten louhinta, rikastaminen ja käsittely, kun irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa tai avokaivokset, joiden pinta-ala on yli 25 hehtaaria”.

Kohdassa esitetyt luvut eivät ole millään tavalla vertailukelpoisia ja yleensä sovelletaankin vain ensin mainittua kriteeriä. Mainitun hehtaarimäärän ylittävä avolouhos olisi miljoonien tonnien vuosituotantoa toteuttava kaivos, kun taas 550 000 tonnia/vuosi tuotanto (tai louhinnan kokonaismäärä) ei nykyisessä kaivostoiminnassa edusta erityisen suurta toimintamittakaavaa.

Johdonmukaisempaa olisi linjata kokonaismäärä esim. tasolle 1 miljoona tonnia/vuosi tai muutoin yhdenmukaistaa kriteerit vertailukelpoiseksi toistensa kanssa. Olisi hyödyllistä myös selkeästi täsmentää, koskeeko esitetty luku kaivoksen kokonaislouhintaa, kuten se yleensä tulkitaan. Yhteysviranomaisella on mahdollisuus soveltaa YVA-menettelyä myös siinä tapauksessa, että kokonaismäärä ei ylitä määrättyä kriteeriä jos toiminnan luonne muutoin sitä vaatii.

Espoo

1.11.2016

GTK/1060/00.17/2016

Näin muutoksella ei heikennettäisi ympäristönsuojelun tasoa myöskään uusien hieman pienempien kaivosten osalta.

Tällä hetkellä, etenkin isojen toimivien kaivosten kyseessä ollen ko. kohtaa tulkitaan käytännössä siten, että kun esim. tuotannon laajennuksen mittaluokka ylittää mainitun 500 000 tonnia/vuosi (kokonaislouhinta) katsotaan YVA poikkeuksetta tarpeelliseksi. Jos kyseessä on suuri kaivos, kokonaislouhinnan vuositasolla ollessa esim. miljoonia tonneja tai jopa kymmeniä miljoonia tonneja, ei mainitulla kokonaismäärällä välttämättä ole ympäristön kannalta sellaista merkitystä, että YVA olisi perusteltua. Tapauskohtainen harkinta olisi näissä tapauksissa tarkoituksenmukaisempi lähestymistapa.

Tästä syystä 2a kohdan hankemääritelmää voisi täydentää seuraavasti:

"Erityisesti olevien kaivosten laajennusten osalta tulee YVA-tarve arvioida liitteen 2 tarkastelukriteerit huomioiden."

YVA-tarpeen määrittely voi olla haasteellista, etenkin toiminnassa olevien kaivosten osalta, joissa kaikki laajennustoiminta tapahtuu voimassa olevan kaivosluvan sisällä (ja vaikutukset olevaan toimintaan verrattuna ovat vähäisiä).

Mikäli lupaprosesseja aiotaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti sujuvoittaa, ei ole syytä orjallisesti noudattaa yleistettyjä hankeluetteloita ja tiukasti määriteltyjä kokonaismääriä vaan mieluummin käyttää YVA-tarpeen arvioinnissa tapauskohtaista harkintaa, josta säädetään lakiesityksen liitteessä 2. Tälläkään esityksellä ei ole tarkoitus heikentää ympäristönsuojelun tasoa vaan sujuvoittaa muutoinkin pitkiä lupaprosesseja. Tietyissä tapauksissa ympäristövaikutukset ja haitallisten vaikutusten minimointi voidaan riittävässä määrin tarkastella pelkästään ympäristölupaprosessissa.

Liitettä 2 esitämme täydennettäväksi seuraavasti (muutos kursivilla):

Lain 3 §:n 3 momentin tarkoittamat päätöksentekoperusteet, joilla määritetään, onko 3 §:n 2 momentin tarkoittamista hankkeista tehtävä ympäristövaikutusten arviointi.

1. Hankkeiden ominaisuudet

Hankkeiden ominaisuuksia on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti

a) koko hankkeen koko ja suunnitelma sekä olemassa olevan laitoksen suunnitellun laajennuksen koko ja ympäristövaikutusten merkittävyys suhteessa olevaan toimintaan;

Espoo

1.11.2016

GTK/1060/00.17/2016

b) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden kanssa;

c) luonnonvarojen, erityisesti maan, maaperän, veden ja luonnon monimuotoisuuden, käyttö;

d) jätteiden muodostuminen;

e) pilaantuminen ja haitat;

f) suuronnettomuus- ja/tai katastrofiriskit, jotka ovat varteenotettavia hankkeen kannalta, mukaan lukien

ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit, tieteelliseen tietoon perustuen;

g) ihmisten terveydelle koituvat riskit (esimerkiksi veden tai ilman pilaantumisen johdosta).

Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta

Lakiesityksen 19 §:ään liittyen esitämme seuraavat huomiot. YVA-prosessien käytännön toteutuksen kannalta on usein ongelmallista, että yhteysviranomaisen lausunnoissa ei riittävällä tavalla analysoida muiden lausunnonantajien vaatimuksia suhteessa kyseessä olevaan hankkeeseen. Jos kaikkien lausunnonantajien vaateet esitetään otettavaksi sellaisenaan huomioon, ei YVA-prosessia käytännössä voida toteuttaa siten, että riittävästi keskityttäisiin vaikutusten kannalta olennaisiin asioihin vaan resursseja joudutaan hajauttamaan toisarvoisten seikkojen selvittämiseen ja usein tärkeimpien vaikutusten selvittäminen tästä syystä väistämättä kärsii. YVA-prosessien sujuvan toteuttamisen kannalta tämä on ensiarvoisen tärkeä asia, eikä silläkään ole tarkoitus heikentää ympäristönsuojelun tasoa vaan keskittää rajalliset resurssit oleellisten asioiden ja vaikutusten riittävään selvittämiseen. Tämän vuoksi esitämme seuraavaa muutosta ao. kohtaan (*muutos kursivilla*):

”Yhteysviranomaisen antaa hankkeesta vastaavalle lausuntonsa arviointiohjelmasta kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Yhteysviranomaisen ottaa lausunnossaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnosta on myös käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten selvitysten kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä. *Yhteysviranomaisen lausunnon tulee sisältää yhteenveto kyseessä olevan hankkeen kannalta olennaisista seikoista ja selvitystarpeista, eikä kaikkia annettuja lausuntoja tule huomioida sellaisenaan, mikäli ne ovat hankkeen kannalta epäoleellisia.* Yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa ja muut

Espoo

1.11.2016

GTK/1060/00.17/2016

lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Lausunto on samalla toimitettava tiedoksi asianomaisille viranomaisille sekä julkaistava yhteysviranomaisen internet-sivuilla.”

Mika Nykänen
Pääjohtaja

Pekka Nurmi
Johtaja, tieteellinen tutkimus